

sl.1 Koja je ova malena djevojčica? Iz obiteljskog albuma: Ružica Drechsler s roditeljima i bakom (koja je stradala u Jasenovcu) 1924.

Fotodokumentacija MDC-a: Personalni arhiv MDC-a

sl.2 Zdenka Lechner, kao studentica Prirodno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, 1937.

Fotodokumentacija MDC-a: Personalni arhiv MDC-a

NOVI PROJEKT MDC-a "PERSONALNI ARHIV"

JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Usporedo s osuvremenjivanjem načina rada i djelovanja MDC-a, sasvim se prirodno nametnula potreba da obogatimo i proširimo već postojeće baze podataka.

Novi projekt, pod radnim naslovom *Personalni arhiv MDC-a* je svojevrsna kronika o muzejskim djelatnicima koji su svojim dugogodišnjim djelovanjem pridonijeli razvoju muzeološke misli, ili na bilo koji način unaprijedili muzejsku teoriju i praksu u Hrvatskoj.

Već postojećim bazama podataka nastojimo dodavati nove, i na taj način, prateći razvoj muzejske struke u nas, istodobno nastojimo pratiti i razvoj i profil kustosa i muzejskih stručnjaka. *Personalni arhiv* sačinjavaju biografski, bibliografski podaci, pisani tekstovi, doktorski i magistarski radovi, monografije, elaborati, projekti, katalozi, stručni tekstovi, članci, rasprave, pisma, slikovni materijal i ostali relevantni dokumenti.

Podacima iz *Personalnog arhiva* popunjavali bi se postojeći fondusi u MDC-u: arhiv, knjižnica, fototeka, videoteka, CD-teka i ostalo. Tako bismo sačuvali podatke o životu i radu značajnih muzealaca u Hrvatskoj, čime bi se pridonijelo obogaćivanju naše kulturne povijesti, sadašnjim i budućim muzealcima dokumente bismo učinili dostupnima, olakšala bi se arhivska i svaka druga istraživanja, omogućila izrada bibliografija, korištenje fotografija i pojednostavio pristup sistematskom istraživanju u svrhu publiciranja, izradu monografija muzejskih ustanova i sličnih publikacija. Također bi se svi relevantni podaci sačuvali od zaborava, dragocjeni materijal zaštitio od propadanja, nestručnog rukovanja i korištenja, što je jedna od osnovnih zadaća arhivske struke. *Personalnim arhivom* će biti obuhvaćeni svi značajniji muzealci koji su se u muzejskoj struci istaknuli svojom ulogom, radom, stručnošću, znanjem, muzejskim i kulturnim programima, uspjesima u zemlji i inozemstvu, koji su na bilo kakav način pridonijeli usponu struke i afirmaciji sredine u kojoj su djelovali. Dobra granica je navršenih šezdeset godina života, ali u iznimnim se slučajevima dobna granica može pomaknuti.

Skupljeni podaci za *Personalni arhiv MDC-a*, stručno obrađeni i objedinjeni imali bi istu vrijednost kao i drugo arhivsko gradivo koje je od interesa za Republiku Hrvatsku i podlijevalo bi propisu o zaštiti kulturnih dobara.

Rad na formiranju Personalnog arhiva se odvija po fazama.

U **prvoj fazi** smo osigurali tehničke preduvjete: prijenosni kompjutor, diktafon, fotoaparat i ostali pribor potreban za rad na terenu. U ovu fazu rada također spadaju i predradnje kao što su: najava razgovora u svrhu objašnjavanja projekta, pripreme muzealca za duži razgovor uz korištenje osobnog arhiva. Poslije svih tehničkih priprema i dogovaranja termina najavljuje se kućni posjet. Potrebno je napomenuti da se svi razgovori s muzealcima vode na terenu, tj. u opuštenu atmosferu njihova doma, uglavnom zbog njihove životne dobi, zdravstvenog stanja, ili zbog toga što se većina objavljenih i neobjavljenih materijala, fotografija, i svi originali, a i prepiska, nalaze u kućnim arhivima svakog pojedinca. Iznimno, ako je osoba još uvijek u radnom odnosu, razgovor obavljamo na njegovu radnome mjestu.

Druga faza podrazumijeva popunjavanje jednoobraznog Upitnika s osnovnim biografskim podacima za sve muzejske djelatnike, koje oni popunjavaju rukom kako bismo trajno sačuvali originalni rukopis muzealaca. Poslije popunjavanja *Upitnika* snimamo nekoliko fotografija, sadašnji portret, figuru osobe s kojom se vodi razgovor uz molbu da za *Personalni arhiv* pozajmi za presnimavanje ili pokloni fotografije iz mladosti, (portret, figura), fotografiju iz radne sredine, sa stručnog putovanja, istraživanja, obiteljsku fotografiju, fotografiju s terena, znanstvenog skupa, putovanja u inozemstvo, skupne fotografije iz kolektiva i sl.

Uz suglasnost osobe s kojom se obavlja razgovor uzima se i kopira za *Personalni arhiv* (ako imaju) primjerak svakog objavljenog i neobjavljenog teksta, magistarskog rada, doktorata, elaborata, separata, projekta, prepiske, uz podatke gdje je i kada je sve to objavljeno.

Uz razgovor, koji je i **treća faza** rada na *Personalnom arhivu*, a koji se snima direktno u prijenosno računalo, postavljamo pomoćna pitanja za poticanje i usmjeravanje razgovora, s naglaskom na posebno vrijednim projektima i ostvarenim rezultatima. Podrazumijeva se kako je prije razgovora koji će se snimati potrebno obaviti neformalni razgovor s muzealcem radi stvaranje opuštene atmosfere i uzajamnog povjerenja. Za kraj razgovora nastojim dobiti zanimljivu ili toplu privatnu priču.

Ma koliko ove prve tri faze bile detaljno razrađene, one su i najzahtjevniji dio posla u ovom projektu - ne samo zbog odlaska na teren, nego i zbog potrebe da se sa svakim od muzealaca porazgovara i unaprijed objasni pro-

jekt, ali i zadobije povjerenje, rekla bih gotovo uzajamne simpatije, kako bi razgovor uspio onako kako je zamišljen.

Četvrta faza je čisto administrativni posao. Kad se sve prethodno rečeno obavi, potrebno je za svakog muzealca formirati poseban registar u kojem će biti sav prikupljeni materijal dok se ne raspodijeli na razne fondove koji su već nabrojani u tekstu.

Posebno je važno odmah napisati legende na poklonjene fotografije starijeg datuma, snimljeni razgovor presnimati i zaprčiti na CD-u čiji jedan primjerak, uz pismo zahvale i nekoliko fotografija koje su snimljene tijekom razgovora, poklanjamo intervjuiranim muzealcima kao mali znak zahvalnosti, ali i svjedočanstva ili uspomenu za njihove potomke.

Ne treba ni napominjati da sav dobiveni materijal razvrstan po fondovima ide na obradu, evidentiranje i inventiranje, a te će poslove raditi svaki od kustosa koji je zadužen za tu vrstu građe. Sva sređena arhivska građa pohranjuje se u posebne ormare ili u prostorije koji ispunjavaju propisane uvjete o mjerama čuvanja i zaštite arhivskoga gradiva.

Pravo na korištenje *Personalnog arhiva*, uz suglasnost Muzejskoga dokumentacijskog centra, imaju svi muzejski djelatnici, znanstvenici, korisnici MDC-ove knjižnice, svi vanjski korisnici naših fondova, studenti, dodiplomanti i sve zainteresirane osobe ili ustanove pod jednakim uvjetima.

U završnoj **petoj fazi**, ako budu odobrena sredstva od Ministarstva kulture za ovaj projekt, potrebno je predvidjeti mogućnost otkupa za posebno vrijedan privatni arhivski materijal.

Osobito je važno od svakog muzealca dobiti suglasnost da se prikupljeni podaci mogu koristiti i u muzeološko-publicističke svrhe.

Pisanje elaborata za projekt *Personalni arhiv MDC-a* započela sam potkraj ljeta 2001., a sam projekt sam predočila ravnateljici MDC-a 5. prosinca 2001. Onda slijedi jedna zanimljiva, nazovimo je - slučajnost. Potkraj iste godine MDC je pakirao svoje fondove, svoju knjižnicu i arhivsku građu zbog preseljenja u nove prostorije. Pakirajući još neobrađenu arhivsku građu pronašla sam na dnu, u mraku jednog arhivskog ormara, podebeo omot zavezan običnom špagom. Na omotu je pisalo *Personalni arhiv - Antun Bauer*. Dakle, najpoznatiji (sada pokojni), hrvatski muzeolog i osnivač MDC-a, već je neke davne godine bio predvidio mogućnost formiranja i jedne takve buduće baze podataka i sve svoje dokumente i važne podatke o svome životu, radu, napredovanju u struci i svemu što bi buduće muzejske znanstvenike i istraživače moglo interesirati. Sve je bio uredno spakirao za budućnost. Kao i uvijek, išao je korak ispred svoga vremena, već je bio u budućnosti i za nas koji smo poslije došli, ostavio sav materijal potreban za njegov registar, i da slučajnost bude veća pod istim imenom - *Personalni arhiv!*

Dakle, poslije predočavanja elaborata i uz suglasnost ravnateljice MDC-a Višnje Zgaga, koristeći postojeću informatičku opremu, i već stvorene potrebne tehničke preduvjete za rad na *Personalnom arhivu MDC-a*, krenula sam na teren početkom veljače 2002. godine.

Budući da za ovu, 2002. godinu od Ministarstva kulture nismo tražili sredstva za novi projekt (dok ne provjerimo kako će se razvijati u praksi), svoj sam rad (s nekim izuzecima) ograničila samo na Zagreb i okolicu, kako rad na projektu ne bi iziskivao nikakve dodatne materijalne troškove. Do sada sam obavila razgovor s dvadeset i pet istaknutih hrvatskih muzealaca.

Neka iskustva i dojmovi. Možda je najteža dionica u ovom projektu bila kako objasniti umirovljenim muzealcima razloge, cilj i svrhu *Personalnog arhiva* i činjenicu da su do sada uglavnom, uz časne iznimke, zaboravljani od svojih matičnih muzeja i muzejske struke uopće, sada odjednom postali važni i zanimljivi. Moram priznati da su "prvi ispitanici" imali određenu dozu rezerve ili su u najmanju ruku bili iznenađeni činjenicom da ih se uopće netko sjetio, pogotovu da je nekome postao važan njihov minuli rad, njihovi objavljeni ili neobjavljeni tekstovi, njihove već podebljom prašinom pokrivene bibliografije. Bilo je i dirljivih situacija, uza suze i višak emocija, ali i onih koji su svoj dio zadaće sasvim ozbiljno i odgovorno shvatili i vrlo sistematično i profesionalno pripremili sve tražene materijale. Naročito su se trudili oko što cjelovitijih bibliografija, što kvalitetnijih fotografija, iz kućnih su arhiva uz ispriku vadili svoje, tko zna koje, kopije već izbljedjelih magistarskih i doktorskih radova, uz stidljive komentare kako je to "nadiđeno", i kako je kopija "slabo čitljiva" i sl. bez spoznaje o tome koliko je njihov pionirski rad zapravo dragocjen za kontinuitet struke u cjelini. Bilo je i onih muzealaca koji su odbili razgovor, radi lošeg zdravlja, ili situacije u obitelji, no njih je zaista vrlo, vrlo malen broj. Ostali su, što je projekt više odmičao (a oni su međusobno komunicirali i već obavijestili svoje kolege o novom projektu MDC-a) bili sve upućeniji, pripremljeniji i srdačniji, tako mogu reći da je poslije dvadeset i pet razgovora s najpoznatijim i najistaknutijim muzealcima u Hrvatskoj projekt *Personalni arhiv MDC-a* sasvim zaživio i da kolege koji su pred mirovinom, a prešli su rečenu dobnu granicu od šesdeset godina, već i sami, znajući da će doći red i na njih, dopunjuju svoje bibliografske podatke novijim bibliografskim jedinicama i sređuju dokumentaciju koju namjeravaju ustupiti.

Nekoliko razgovora je objavljeno i izvan Zagreba. Prema mišljenju muzealaca s kojima sam razgovarala, takav pro-

sl. 3 Zdenka Munk, Zlatko Bourek i Stanko Staničić u knjižnici MUO-a, 1956. godine
Fotodokumentacija MDC-a: Personalni arhiv MDC-a

sl.4 Ovaj djevojčurak u narodnoj nošnji je zapravo buduća kustosica Ivana Vrbančić Fadjejev, snimljena 1940.
Fotodokumentacija MDC-a: Personalni arhiv MDC-a

sl. 5 A ova prekrasna djevojka u ljetnoj haljini?
Rad na terenu; Markuševac, snimanje kapele 19. rujna 1946., s lijeva: Antonija Bauer, Antun Bauer i Lelja Dobronić, tada kustos u Gipsoteci
Fotodokumentacija MDC-a: Personalni arhiv MDC-a

